

Verzoening door voldoening?

Piet Soeteman

Sommige PKN-theologen proberen de scherpe kantjes van de Reformatorische visie op het verzoeningswerk van Christus, het plaatsvervangend sterven, af te halen door de uitspraken van Paulus, met name in zijn brieven aan de Romeinen en aan de Korintiërs, anders te interpreteren. Het gaat dan niet om onze persoonlijke verlossing maar om de verlossing van de wereld, van de mensheid als geheel.

Mijn idee is dat de Reformatoren de visie van Paulus op Christus goed weergeven. De visie van Paulus is het fundament van de 'verzoening door voldoening', hij is de bedenker van de verzoeningstheologie die in de Reformatie tot dogma is verheven.

De Reformatoren mogen Paulus dan wel goed begrepen hebben maar is de visie van Paulus op het werk van Christus wel juist?

De termen verzoenen en verzoening komen we bijvoorbeeld niet tegen in de Evangelieën maar met regelmaat in de brieven van Paulus. Bovendien heeft Paulus zijn verzoeningsidee nooit aan Jezus kunnen voorleggen. Paulus heeft Jezus nooit ontmoet, nooit met hem hierover van gedachten kunnen wisselen. Misschien zou Jezus het hebben afgewezen.

Paulus onderhield wel veel contacten met heidenen zoals met de Grieken uit Korinthe. Het zou dus zomaar kunnen dat Paulus het verstandig vond om elementen uit hun godsdiensten op te nemen om het verlossingswerk van Christus voor hen aanvaardbaar te maken. Daarbij denk ik aan het populaire mysterie van Dionysos dat een sterke gelijkenis vertoonde met het leven en de gewelddadige dood en wederopstanding van Christus.

In heidense godsdiensten is dikwijls een schuldoffer vereist om de zonden van mensen te vergeven, geen vergeving om niet, maar dat schuldoffer vinden we niet in het Oude Testament, daar vergeeft God zondaren zonder wederdienst uit liefde, lees Ezechiël 33: 14-16 er maar op na. Ook Psalm 103 geeft dat aan. Maar in de verzoeningstheologie van Paulus is wel sprake van een schuldoffer, de offerdood van Christus aan het kruis, een heidens element?

Het is lastig om als kerk te moeten toegeven dat Paulus een zienswijze heeft ontwikkeld die feitelijk niet door God is geïnspireerd maar dat dat wordt aangenomen omdat de brieven van Paulus een wezenlijk onderdeel van de Bijbelcanon vormen. En als die Reformatorische verzoeningstheologie nou nog bijzaak was, maar het is de kern van het Gereformeerde geloof.

De Reformatorische opvatting over de dood van Jezus, de verzoeningsleer:

In Romeinen 3: 21-26 legt Paulus uit dat God niet zomaar kan vergeven. God vraagt om gerechtigheid. In Romeinen 3: 25 lezen we: "tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid". (SV)

Paulus zegt dat God onze zonden niet zal aanrekenen als wij geloven dat Jezus voor onze zonden is gestorven. Als wij dat geloven dan zal God ons niet straffen. In onze plaats heeft God Jezus, Zijn Zoon met de dood gestraft, het zgn. plaatsvervangend sterven. Jezus heeft aan het kruis onze plaats ingenomen. Gods toorn had eigenlijk op ons moeten neerkomen, maar in plaats daarvan kwam Gods toorn op Jezus neer. Jezus heeft aan het kruis de straf gedragen die wij verdienden.

Paulus schrijft ook aan de Korintiërs dat God Zijn Zoon tot zonde maakte door onze zonden op Jezus te leggen: "Want Hem, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt." (2 Korinthe 5: 21a, SV) En vervolgens heeft Hij Jezus voor onze zonden gestraft. Door het schuldoffer van Jezus aan het kruis kon God zich weer verzoenen met Zijn gelovigen, verzoening door voldoening.

Binnen de PKN bestaat een stroming waarin de opvatting leeft dat door de Reformatie de brieven van Paulus onjuist worden geïnterpreteerd. De nadruk ligt teveel op de eigen verlossing, op de individuele rechtvaardiging door het geloof. Theoloog Derk Blom, schrijft in 'Een Jood, geraakt door Jezus': "In Romeinen 9-11 komt Paulus' theologie verlossing tot uitdrukking. Het is mogelijk Paulus helemaal anders te lezen: niet exclusief, individualistisch en gericht op eigen verlossing. Bij hem (Paulus) draait het niet om de vraag hoe ik gered kan worden, maar om de vraag hoe de wereld verlost kan worden." (pag. 53)

Ik denk niet dat Paulus in Romeinen 3: 22 de verlossing van de gehele wereld voor ogen heeft. Paulus zegt hier niet dat God vrijspraak schenkt aan allen, maar zegt dat God vrijspraak schenkt aan allen die (in Jezus Christus) geloven. (διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς πάντας τοὺς πιστεύοντας) Paulus richt zijn woorden eerder tot ons, op onze rechtvaardiging door het geloof, dan dat hij een beschouwing geeft over de verlossing van de gehele wereld.

Argumenten tegen de verzoeningsleer:

De kern van het Reformatorische gedachtegoed is het schuldoffer van Jezus aan het kruis. Dat offer was nodig om God met de zondige mens te verzoenen en als je dat gelooft dan ben je door God gerechtvaardigd.

Nergens in de Bijbel lezen we echter dat God aan iemand de opdracht geeft een onschuldig mens te offeren, te doden, behalve dan in Genesis 22: 2 maar die berust op een misvatting van Abraham. Het was niet de intentie van God dat Abraham Izaak zou offeren. In de tijd van Abraham, de tijd waaruit dit verhaal stamt, was het de gewoonte in de godsdiensten van het Midden-Oosten dat men mensenoffers (met name de eerstgeborenen) aan de goden bracht om zich van de gunst van de betreffende goden te verzekeren. Aan het begin van het verhaal van het offer van Izaak ben je geneigd te denken dat de God van Abraham net zo is als die andere goden totdat God ingrijpt en Abraham tegenhoudt en een ram aanwijst. Deze God wil geen mensenoffers en dat was in die dagen revolutionair. Dit verhaal heeft de bedoeling om dat duidelijk te maken: geen mensenoffers voor deze God. Daarom kloppen bepaalde verzoeningstheologieën die verkondigen dat Jezus in de plaats

van mensen geofferd is niet. God wil überhaupt geen mensenoffers. De ram verwijst niet naar Jezus, alsof die in plaats van Izaak geofferd zou worden.

Dat geldt overigens niet voor schuldige mensen en dan denk ik aan Jehu die in opdracht van God koningin Izebel moet doden. (2 Koningen 9) Hier gaat het om de bestraffing van een vrouw die zich aan moord heeft schuldig gemaakt. Izaak was een onschuldig mens.

Binnen de Reformatorische gezindte heerst de opvatting dat Jezus moest sterven om onze schuld aan God te voldoen. Een dogma dat vanuit traditioneel opzicht zo vanzelfsprekend is dat men zich in het geheel niet afvraagt of die opvatting wel juist is, of de Bijbel die gedachte daadwerkelijk weergeeft. Het denkbeeld van het plaatsvervangend sterven van Jezus is gerelateerd aan Mattéüs 20: 28: “zoals de Mensenzoon niet gekomen is om gediend te worden maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen.” (NBV) De term losprijs, λύτρον, wordt hier uitgelegd als schuldoffer.

Een losprijs is een prijs die betaald wordt om slaven of gevangenen vrij te kopen. Een losprijs wordt betaald aan de eigenaar van de slaven of de gevangenen zodat die na betaling geen eigenaar meer is.

Die losprijs is aan het kruis betaald maar die werd niet betaald aan God. Het sterven van Jezus was geen schuldoffer aan God maar een losprijs aan de dood zodat de dood ons los zou laten en wij het eigendom van God zouden worden. Op Golgotha zien we dus geen God die genoegdoening eist maar een God die onze zonden, onze overtredingen niet toerekent.

Auteurs van de Evangelien halen alsmaar teksten uit het Oude Testament aan om die te gebruiken als profetieën die zogenaamd in Christus vervuld worden zoals de profetie betreffende de komende Messias. In het OT zou de Messias een koninklijk iemand moeten wezen die de Joden zou bevrijden en dat is nooit met Jezus het geval geweest. Vooral Jesaja 53 wordt vaak gezien als overtuigend bewijs dat het voor de verzoening met God ook nodig is dat een ander, onschuldig en plaatsvervangend, onze straf draagt. Men vindt dat in Jesaja 53 duidelijk geprofeteerd wordt dat een Knecht van God onschuldig zal lijden en sterven om plaatsvervangend de schuld en straf van zondaars te dragen.

De Hervormde prof. dr. M.J.G. van der Velden (†) schrijft hierover:

“Toch zullen we niet ver bezijden de werkelijkheid zijn als we stellen, dat er één gedeelte van het Oude Testament was, dat voor de apostelen en de eerste gemeente van grote betekenis was: die stukken uit de profetie van Jesaja, die bekend staan als de liederen van de Knecht des Heren, vooral Jesaja 53. In dit hoofdstuk lopen alle lijnen die in het Oude Testament te ontdekken zijn betreffende de verzoening samen. Nergens vinden we zo'n opeenhoping van getuigenissen over de kracht van het plaatsvervangend lijden en sterven dan daar.”

De verwijzing naar Jesaja 53 als profetie van Jezus is onterecht. De ‘Lijdende Knecht’ is niet een Messiaanse persoon, maar het volk Israël of althans de groep rechtvaardigen onder hen, die in de ballingschap onderdrukt werd en die hevig verlangden naar het moment van verlossing, en waarin genoegdoening zal plaatsvinden en waarom zou Jesaja een profetie willen uitspreken over een Messias die pas na een onoverzienbare periode van 500 jaar ten tonele zou verschijnen?

De hoofdstukken 40 t/m 55 van het boek Jesaja zijn ontstaan tijdens de Babylonische Ballingschap. Ze gaan over een prediking die het herstel van het volk van Israël aankondigt en waarin de uitdrukking 'Mijn Knecht' opgevat wordt als een zinnebeeldige beschrijving van het volk Israël.

Wanneer we de tekstregels met de term 'Mijn Knecht' op een rij zetten dan wordt duidelijk dat Jesaja hiermee het volk Israël voor ogen heeft, 'Israël' wordt direct vóór of na 'Mijn Knecht' geplaatst en is hiermee onlosmakelijk verbonden:

Jesaja 41:8: Maar gij, Israël, Mijn knecht! gij Jakob, dien Ik verkoren heb! het zaad van Abraham, Mijn liefhebber!

Jesaja 42: 1: Ziet, Mijn Knecht, Dien Ik ondersteun, Mijn Uitverkorene, in Denwelken Mijn ziel een welbehagen heeft! Ik heb Mijn geest op Hem gegeven; Hij zal het recht den heidenen voortbrengen.

Jesaja 42: 19: Wie is er blind als Mijn knecht, en doof, gelijk Mijn bode, dien Ik zende? Wie is blind, gelijk de volmaakte, en blind, gelijk de knecht des Heeren?

Jesaja 43: 10: Gijlieden zijt Mijn getuigen, spreekt de Heere, en Mijn knecht, dien Ik uitverkoren heb; opdat gij het weet, en Mij gelooft, en verstaat, dat Ik Dezelve ben, dat voor Mij geen God geformeerd is, en na Mij geen zijn zal.

Jesaja 44: 21: Gedenk aan deze dingen, o Jakob, en Israël! Want gij zijt Mijn knecht, Ik heb u geformeerd; gij zijt Mijn knecht, Israël, gij zult van Mij niet vergeten worden.

Jesaja 49: 3: En Hij heeft tot Mij gezegd: Gij zijt Mijn Knecht, Israël, door Welken Ik verheerlijkt zal worden.

Jesaja 52: 13: Ziet, Mijn Knecht zal verstandelijk handelen; Hij zal verhoogd en verheven, ja, zeer hoog worden.

Jesaja 53: 11: Om den arbeid Zijner ziel zal Hij het zien, en verzadigd worden; door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, want Hij zal hun ongerechtigheden dragen.

In 1240 vond in Barcelona het beroemde debat plaats over de betekenis van Jesaja 53: 11 waarin de rabbijn en filosoof Nachmanides in tegenwoordigheid van koning Jacobus van Aragon zijn visie op de lijdende knecht met succes wist te verdedigen: "Dat iemand zou denken dat deze passages naar Jezus verwezen, terwijl iedereen wist dat de gewonde figuur natuurlijk Israël zelf was. God weet dat het land geleden had en dat was heel iets anders dan je een verlosser voorstellen die gestuurd was om de collectieve zonde van de mensheid te vergeven." (uit: 'De geschiedenis van de Joden, deel 1', Simon Schama, pag. 435)

Naast het vermeende schuldoffer van Jezus en de onterechte verwijzing naar Jesaja 53 is er nog een derde argument die de verzoeningstheorie logenstrafte en die het vermoeden opwerpt dat die theorie een bedenkfel van Paulus is.

De woorden verzoening en verzoenen komen wel veelvuldig in de brieven van Paulus voor (bijvoorbeeld die aan de Romeinen en aan de Korintiërs) maar in de Evangelien ontbreken die termen geheel.

Argumenten tegen Paulus' uitspraak 'Gerechvaardigd alleen door het geloof':

Nederlandse geloofsbelijdenis, Artikel 20, God heeft Zijn rechtvaardigheid en barmhartigheid bewezen in Christus:

“Wij geloven dat God, Die volkomen barmhartig en rechtvaardig is, Zijn Zoon gezonden heeft om aan te nemen de natuur in dewelke de ongehoorzaamheid begaan was, om in haar te voldoen en te dragen de straf der zonden door Zijn zeer bitter lijden en sterven. Zo heeft dan God Zijn rechtvaardigheid bewezen tegen Zijn Zoon, als Hij onze zonden op Hem gelegd heeft; en heeft uitgestort Zijn goedheid en barmhartigheid over ons, die schuldig en der verdoemenis waardig waren, voor ons gevende Zijn Zoon in den dood door een zeer volkomen liefde, en Hem opwekkende tot onze rechtvaardigmaking, opdat wij door Hem zouden hebben de onsterfelijkheid en het eeuwige leven..”

Artikel 20 van de Nederlandse geloofsbelijdenis geeft aan dat als wij geloven dat Jezus voor onze zonden gestorven is, het zgn. plaatsvervangend sterven, dan zijn wij met God verzoend, door God gerechvaardigd en ontvangen we het eeuwige leven.

Ds. C. Harinck (Kapelle) schrijft hierover:

“De Schrift leert echter steeds wat de apostel in Romeinen 3 als slotsom van zijn betoog zegt: Wij besluiten dan dat de mens door het geloof gerechvaardigd wordt, zonder de werken der wet.

De apostel stelt in zijn eindconclusie nadrukkelijk dat we door het geloof gerechvaardigd worden. Hij voegt er bij: zonder de werken der wet. Daarmee heeft de apostel de exclusiviteit van het geloof in onze rechtvaardiging voor God benadrukt. Dit laatste gaf Luther vrijmoedigheid om de woorden van Paulus te vertalen met: ‘Wij besluiten dan dat de mens alleen door het geloof gerechvaardigd wordt.’ ”

De apostel zegt in Romeinen 3: 22: “Namelijk de rechtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus, tot allen, en over allen, die geloven.”

Dat kan Paulus wel menen maar hij vermeldt er niet bij op welke Oudtestamentische bron of bronnen hij die uitspraak baseert.

Als we de brief van Jakobus lezen dan krijgen we een geheel ander beeld van de rechtvaardigmaking voorgeschoteld.

Jakobus schrijft: “Ziet gij dan nu, dat een mens uit de werken gerechvaardigd wordt, en niet alleenlijk uit het geloof?” (Jakobus 2: 24, SV)

En dat zegt de broer van Jezus die als geen ander wist wat Jezus onder rechtvaardiging verstond: je te houden aan de wet.

Jakobus heeft in tegenstelling tot Paulus wel een Oudtestamentische bron waarop hij zijn uitspraak baseert, namelijk het offer van Abraham in Genesis 15. Jakobus schrijft: "Abraham, onze vader, is hij niet uit de werken gerechtvaardigd, als hij Izak, zijn zoon, geofferd heeft op het altaar? Ziet gij wel, dat het geloof mede gewrocht heeft met zijn werken, en het geloof volmaakt is geweest uit de werken?" (Jakobus 2: 21-22, SV)

Uit Ezechiël 33 blijkt dat zelfs ongelovigen, goddelozen, door God gerechtvaardigd worden als zij zich maar aan de wet houden: "Als Ik ook tot den goddeloze zeg: Gij zult den dood sterven! en hij zich van zijn zonde bekeert, en recht en gerechtigheid doet; Geeft de goddeloze het pand weder, betaalt hij het geroofde, wandelt hij in de inzettingen des levens, zodat hij geen onrecht doet; hij zal zekerlijk leven, hij zal niet sterven. Al zijn zonden, die hij gezondigd heeft, zullen hem niet gedacht worden; hij heeft recht en gerechtigheid gedaan, hij zal zekerlijk leven." (Ezechiël 33: 14-16, SV)

Wanneer we de synoptische evangeliën doorlezen valt het op dat Jezus daar nooit spreekt over geloof in zijn verzoenend werk, maar altijd verwijst naar de wet van Mozes of naar goede werken. In Matthéüs 19: 17 wordt op de vraag hoe we eeuwig leven krijgen door Jezus geantwoord: "Doch wilt gij in het leven ingaan, onderhoud de geboden." (SV) Dus houd je aan de wet. In Matthéüs 22 wordt Hem gevraagd wat de grootste is van alle geboden. Jezus antwoordt: "Gij zult liefhebben den Heere, uw God, met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand. En: "Gij zult uw naaste liefhebben als uzelfen." (SV) Alweer horen we niets over geloof in Hem. Ook in Lukas 6: 35 zegt Jezus niets over rechtvaardiging door het geloof: "Maar hebt uw vijanden lief, en doet goed, en leent, zonder iets weder te hopen; en uw loon zal groot zijn, en gij zult kinderen des Allerhoogsten zijn; want Hij is goedertieren over de ondankbaren en bozen." (SV)

De werken der wet zijn dus onlosmakelijk verbonden met de rechtvaardigmaking wat impliceert dat de verzoeningsleer van Paulus het werk van Christus in een verkeerd daglicht zet.

Paulus' inspiratiebron voor zijn verzoeningsidee:

Hoe komt Paulus aan zijn verzoeningsidee? Wat heeft hem geïnspireerd tot die gedachte? Hij kan die in ieder geval niet van Jezus hebben want Jezus heeft hij nooit ontmoet en hij heeft dus nooit met hem hierover van gedachten kunnen wisselen. Hij kan het ook niet uit de Evangeliën gehaald hebben want die bestonden toen nog niet. Bovendien worden daarin de termen verzoenen en verzoening niet vermeld. Zijn verzoeningsidee moet hij dus ontwikkeld hebben in de cultureel-religieuze context waarin hij verkeerde door contacten met mensen die hij ontmoette en waarmee hij correspondeerde, bijvoorbeeld met mensen uit Korinthe.

In de dagen van Paulus waren in Korinthe de Griekse mysteriegodsdiensten erg populair. Eén van die godsdiensten was de cultus van Dionysos die in Korinthe een

bijzondere positie innam. Dionysos was de zoon van Zeus en Semele, de dochter van koning Kadmos, die een offerdood stierf, weer uit de dood opstond en naar de hemel opsteeg. Een Godmens net als Jezus dus. Paulus zal ingezien hebben dat het Dionysusmysterie een geduchte concurrent was voor zijn streven om Jezus te promoten. Om de gelovigen aan zich te binden besloot hij als compromis Jezus te presenteren als een nieuwe Dionysos, zoals in zijn beroemde rede op de Areopagus in Athene. (Handelingen 17: 16-35) en daarmee was zijn theorie van verzoening door voldoening waarin de offerdood centraal staat een feit. In de verzoeningstheologie van Paulus zijn dus heidense en christelijke elementen met elkaar verweven. De visie van Paulus heeft daarom nog maar weinig van doen met het gedachtegoed en het werkelijke leven van Jezus van Nazareth. Dat godsdiensten elementen van elkaar overnemen is overigens een normaal verschijnsel.

Het vraagstuk van de waarheid van de Schrift:

Hoe kunnen wij weten dat wat in de Bijbel staat waar is?

Het antwoord hierop vinden we in Artikel 3 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis, Het Woord van God:

“Wij belijden dat dit Woord Gods niet is gezonden noch voortgebracht door den wil eens mensen, maar de heilige mensen Gods, van den Heiligen Geest gedreven zijnde, hebben (het) gesproken, gelijk de heilige Petrus zegt. Daarna heeft God, door een bijzondere zorg, die Hij voor ons en onze zaligheid draagt, Zijn knechten den profeten en apostelen geboden Zijn geopenbaarde woord bij geschrift te stellen; en Hij Zelf heeft met Zijn vinger de twee tafelen der wet geschreven. Hierom noemen wij zulke schriften: Heilige en Goddelijke Schriften.”

Ds. M. M. van Campen (Rotterdam) schrijft hierover:

“De kerk heeft de huidige Bijbelboeken niet gekozen of besloten daar een Bijbel van te maken. De evangeliën en de brieven van de apostelen die het onderwijs van Jezus, de verslagen van Zijn sterven en opstanding en het ooggetuigenis van de generatie na Hem bevatten, deze geschriften genoten vanaf het begin onmiddellijk en blijvend aanzien in de christelijke gemeenschap. De kerk heeft die boeken érkend (!) als van God afkomstig. De Bijbel is voor 100 procent geloofwaardig. Daarin staat niet een mensenwoord maar bevat slechts Woord van God via mensen geschreven. De Schrift was zelfs bij de Heere Jezus nooit een punt van discussie, maar betekende bij elke discussie het einde van alle tegenspraak.”

Artikel 3 verwijst dus naar een uitspraak van Petrus om de Bijbelse waarheid te onderstrepen: “Want de profetie is voortijds niet voortgebracht door de wil eens mensen, maar de heilige mensen Gods, van den Heiligen Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken.” (2 Petrus 1: 21, SV)

Petrus heeft het echter over de profetieën uit de Tenach, uit het Oude Testament en niet over de geschriften van het Nieuwe Testament, want die bestonden toen nog

niet en vallen daarom niet onder het 'geïnspireerde Woord van God'. Artikel 3 kan, als we de woorden van Petrus in ogenschouw nemen, slechts toegepast worden op de geschriften van het Oude Testament. Bovendien kunnen we ons afvragen of Petrus de Oudtestamentische profetieën juist heeft geïnterpreteerd, is Christus wel de vervulling hiervan?

Bijbelschrijvers zijn blijkbaar door God geïnspireerd en omdat God altijd de waarheid spreekt is wat in de Bijbel staat geschreven de waarheid.

Iemand schrijft: "Het gaat hier niet over bewijzen of zekerheden die we met ons verstand kunnen vaststellen. Of die op een wetenschappelijke beschouwing zijn gegrond. Maar het is een zaak van het geloof. Het Woord van God bewijst zelf dat het de waarheid is. De Heilige Geest overtuigt daarvan. Dezelfde Geest die de Bijbelschrijvers inspireerde bevestigt in hart en leven dat Gods Woord de waarheid is."

Behalve dat hier sprake is van een cirkelredenering kan je je ook nog afvragen wie bepaalt of die inspiratie van God afkomt, door de Heilige Geest is ingefluisterd, of dat die inspiratie gewoon een gedachtespinsel van de Bijbelauteur is.

Het antwoord hierop vinden we in Artikel 5 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis, Het gezag van de Heilige Schrift:

"Al deze boeken alleen ontvangen wij voor heilig en canoniek, om ons geloof daarnaar te reguleren, daarop te gronden en daarmee te bevestigen. En wij geloven zonder enige twijfeling al wat daarin begrepen is; en dat niet zozeer omdat ze de Kerk aanneemt en voor zodanige houdt; maar inzonderheid omdat ons de Heilige Geest getuigenis geeft in onze harten dat zij van God zijn; en dewijl zij ook het bewijs daarvan bij zichzelf hebben: aangezien de blinden zelfs tasten kunnen dat de dingen die daarin voorzeggd zijn, geschieden."

Ook hier is sprake van een drogreden, een argumentum ad verecundiam. De auteur van dit artikel bepaalt wat wij moeten geloven.

Niet alleen in de tweede Petrusbrief, maar ook in de tweede brief van Paulus aan Timoteüs lezen we dat het 'gezag' van de Heilige Schrift zich beperkt tot het Oude Testament.

Paulus schrijft: "Elke schrifttekst is door God geïnspireerd en kan gebruikt worden om onderricht te geven, om dwalingen en fouten te weerleggen, en om op te voeden tot een deugdzaam leven, zodat een dienaar van God voor zijn taak berekend is en voor elk goed doel volledig is toegerust." (2 Timoteüs 3: 16-17, NBV)

Paulus schrijft deze brief aan zijn medewerker Timoteüs met de aanbeveling om de Tenach, het Oude Testament, te beschouwen als door God geïnspireerd. Ik kan mij moeilijk voorstellen dat Paulus zijn brief aan Timoteüs ook rekent tot de door God geïnspireerde literatuur evenmin als alle geschriften die na hem zijn verschenen en in het Nieuwe Testament zijn opgenomen zoals de Evangelieën.

Als we dit allemaal in overweging nemen dan kunnen we vaststellen dat de verzoeningsleer van Paulus, 'verzoening door voldoening', niet door God geïnspireerd is maar dat Paulus die leer zelf heeft ontwikkeld.

2 Citaten uit: 'Niet te geloven' van Willie van Peer:

“In Mt. 19,16-22 vraagt de rijke jongeman wat hij moet doen om het eeuwig leven te verwerven. Het antwoord van Jezus: onderhoud de (tien) geboden. Bij Paulus heet het echter: die geboden zijn irrelevant geworden door Jezus' dood en verrijzenis. Uit de Handelingen komt Paulus naar voren als de ware opvolger van Jezus. Er is daarom wel eens gezegd dat het christendom eigenlijk meer een 'paulusdom' is ... Paulus vermeldt (behalve het Laatste Avondmaal en de kruisiging) ook helemaal niets uit het leven van Jezus. En citeert nergens woorden van Jezus. Hij negeert zelfs dingen die Jezus gezegd heeft. Onder meer dus dat je de wet van Mozes moet volgen. Niet volgens Paulus! Niet nodig. Hij spreekt Jezus zelfs tegen! Bijvoorbeeld: 'Want al wie de naam van de Heer aanroept, zal gered worden.' (Rom. 10,13) Vergelijk deze uitspraak van Jezus zelf: 'Niet ieder die tot mij zegt: Heer, Heer! zal binnengaan in het Koninkrijk der Hemelen.' (Mt. 7,21) Paulus ontwerpt daarmee een totaal nieuw soort geloof, anders dan wat Jezus en na hem de apostelen verkondigden. Er is aanvankelijk een wezenlijk probleem voor de verkondiging van Jezus' leer door de apostelen. Namelijk de smadelijke dood van Jezus aan het kruis, als een misdadiger. Denk aan wat we zeiden in hoofdstuk 3 over de wijze waarop cognitieve dissonantie wordt opgelost. Bij Paulus gebeurt dit door een heel nieuwe Jezus te creëren: Ἰησοῦς χριστός (Jesous Christos), Jezus de gezalfde, de Messias, zoals Romeinse keizers zich met de titel 'caesar' tooiden. De naam Christus staat echter volledig haaks op de persoon van de historische Jezus. Maar hoe succesvol Paulus' 'uitvinding' is geweest, zien we aan het feit dat de latere godsdienst 'christendom' heet, en niet 'jesusdom' of iets dergelijks. Jezus wordt nu iets goddelijks, eeuwigs. In de Joodse religie (in het Oude Testament dus), en ook bij Jezus, betekent deze uitdrukking niet dat het om een goddelijk iemand gaat, maar om een 'bemiddelaar' tussen God en het volk. Zo worden de koningen van Israël als 'zoon van God' aangeduid (zie 2 Sam. 7,14). De letterlijk 'goddelijke' betekenis van de uitdrukking vinden we niet in Marcus (tenzij in een latere toevoeging), maar voor het eerst in Lc. 1,35. Dit is de zogenaamde 'annunciatie'. Niet toevallig natuurlijk, want Lucas is een volgeling van Paulus.” (pag. 229-230)

“Laten we heel duidelijk zijn: wat Paulus verkondigt, heeft niets, maar werkelijk absoluut niets meer met Jezus te maken. Hoe zou dat ook kunnen? Hij heeft Jezus niet alleen nooit gesproken en ontmoet, hij toont ook een duidelijke afkeer om ook maar iets uit de boodschap van Jezus te vermelden. Alles wat Paulus beweert, is enkel en alleen gebaseerd op zijn eigen visioen, zijn eigen subjectieve belevenis. Daarin heeft alleen het beeld van de gekruisigde en verrezen Christus een plaats. Voor de levende Jezus en wat hij predikte, is in dat visioen geen plaats, zelfs niet aan de zijlijn. Je kunt je hier met recht afvragen: was Jezus een christen?” (pag. 231)